

Dodonov R. Global Experience of Post-Conflict Rehabilitation and Pacification in the Context of Developments in the East of Ukraine.

The Article is dedicated to the study of international experience of reconciliation and justice after the end of the armed conflicts. Post-conflict situations in Spain, South Africa, Argentina, and Chile are being analyzed, as well as versions of solutions to social and psychological problems associated with the split of society. In particular, the experience of Spain could be certainly useful for Ukraine, where the initiator of reconciliation was the dictator, who won, but the defeated Republicans deliberately refused from revenge and persecution of those guilty of repressions for the sake of an early achievement of peace. The general national consensus set in Spain with respect to the termination of discussions about the correctness of one party or another in the Civil War deserves attention. In the society there occurred rational installation on the "oblivion" of events that divide the nation.

The analysis of the world experience of pacification certifies that there are not any universal and absolutely successful recipes. The strategy of reconciliation everywhere and often had failures and took on revenge position. We should be ready to it and should find own ways, leading to peace.

Keywords: Conflict, reconciliation, and post-conflict rehabilitation.

Волковинська В.

**ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОНЯТЬ «ПУБЛІЧНІСТЬ» ТА
«ПРИВАТНІСТЬ» Х. АРЕНДТ: ПОЗА ПРОСТОРОВИМИ ТА
КІЛЬКІСНИМИ ХАРАКТЕРИСТИКАМИ**

У статті розглянуто тенденції реценції ідей Х. Арент та запропонована інтерпретація понять «публічне» і «приватне». Зазначено, що потужний вплив у цьому процесі здійснюють кількісна та просторова метафори. Публічність потрактована як поєднання колективності та відкритості дії. Крім того, колективність розуміють як кількість залучених осіб. За такого підходу значення публічності звужується до медійно висвітленої діяльності «публічних» осіб та груп.

Ключові слова: публічне, приватне, публічний простір, колективна дія, публічна дія.

Рефлексії останніх десятиліть щодо соціальної реальності позначені появою нових домінуючих концептів: маса, публічність, індивідуалізація. Триває дискусія стосовно виходу мас на авансцену історії, їх присутність та непроникність для соціальності, а також стосовно публічного простору, що потерпає від індивідуалізму сучасного суспільства та потребує відновлення як єдина основа

політичного. Всі ці дискусії мають спільну рису, тобто йдеться про якісні характеристики оточуючої реальності, які стосуються фундаментальних питань сьогодення: що таке соціальність як модус співжиття людей, чи існує політичне як спосіб досягати суспільної згоди та спільних інтересів. Однак відповіді на ці питання часто дають у площині кількості, а не якості. Означені питання є настільки фундаментальними, що вибір методології та термінології виявляється вирішальним для всього подальшого дискурсу, і навіть незначні підміни термінів призводять до видозміни самих питань.

Публічне та приватне – опозиція, що викликає велике зацікавлення дослідників та водночас дає можливість прослідкувати відмінність між «кількісним» та «якісним» підходами у її тлумаченні. Поняття публічного і приватного набули актуальності після виходу праць Х. Арентт та Ю. Хабермаса. Проблеми розмежування цих явищ у різних аспектах Ю. Анрієвська, Дж. Вайнтрауб, Ш. Досса, Дж. Дьюї, Г. Заболотная, М. Зейдель, І. Косич, Ю. Красін, Р. Сеннет, В. Скобелева, О. Ходус, Т. Черепанова, Д. Шевчук, Р. Файн, Л. Фишман. Проте більшість інтерпретацій публічності та приватності використовують неекспліковані критерії до встановлення специфіки публічності.

Метою запропонованої статті є виявлення витоків використання просторової та кількісної метафор у розумінні публічності в концепції Х. Арентт, а також окреслення наслідків такого підходу.

Публікація побудована на результатах досліджень, проведених за грантом Президента України за конкурсним проектом Ф63 Державного фонду фундаментальних досліджень.

У політичному дискурсі поняття публічного застосовується для прояснення ідеї громадянського суспільства, демократії, власне політичного як специфічного способу устрою співжиття людей. Під цим поняттям мають на увазі доступність для громадян спостереження певного суспільного процесу та можливість колективної участі у ньому. Так, Х. Арентт вказує, що публічне відкривається у двох характеристиках: по-перше, «все, що з'являється публічно, може бути побачене і почуте кожним та має якнайширшу публічність» [14, 50]; по-друге, публічність позначає і «сам світ, наскільки він спільний для всіх нас та відділений від місця у ньому, що нам приватно належить» [14, 52]. Головні умови публічності – відкритість діяльності та залучення до цієї діяльності певної колективності [17, 5]. Тобто публічне визначається як єдність відкритості та спільності: для всіх, хто перебуває у публічному просторі він є однаково досяжним і для спостереження, і для дії, а сам цей простір існує як спільний світ.

Вже у першому наближенні до концепції Х. Арендт можна помітити сильний вплив кількісної та просторової метафор на інтерпретацію публічності і приватності. Відкритість публічності перетворює її на простір, місце, у яке можна ввійти та яке можна залишити. Зрозуміло, місце це може бути і віртуальним, але в будь-якому випадку стверджується, що публічний/приватний характер дії індивіда залежить не так від змісту самої дії, як від «налаштувань» конфіденційності на кшталт налаштувань приватності у соцмережах. Виходить, байдуже, що саме ви робите, але якщо це мають можливість спостерігати інші, то ви дієте публічно. Саме у такому контексті ми й звикли вживати це слово і, може здаватись, у цьому немає нічого поганого. Але згадаймо про ту серйозну роль, яку поняття публічного відіграє у сучасному дискурсі оновлення ідеї демократії та політики. Публічне покликане стати умовою нового соціального діалогу, відновлення соціальності як такої (оскільки без публічності соціальність втрачається, як зауважують Р. Сеннет та Х. Арендт). Тоді як публічність може зводитись до простої наявності певної кількості спостерігачів моїх дій, якщо така спостережуваність досягається навіть публікацією «селфі» у соцмережі?

Друга характеристика публічності – спільність – також неоднозначна. З одного боку, вона видається цілком природною: якщо публічність є умовою суспільного діалогу, то у ньому повинні приймати участь «всі» (саме всі в лапках, тому що все ж це досить умовно). Так вважає і Ю. Хабермас, коли доповнює цю концепцію, і «публіка як ідеал демократії, спадщина поліса, відтепер характеризується не тільки як можливість членів публіки бачити один одного, на чому зосередилась Х. Арендт, але й здатність чути один одного внаслідок розповсюдження книговидавання і масових комунікацій», як вказує М. Зейдель [5, 80]. Він стверджує, що «суб'єктом такої публічності є громадськість як носій громадської думки» [16, 2]. Так, спільність публічного простору передбачає і масовість комунікації, і те, що кожен із учасників цієї комунікації залишив свій приватний простір, вийшов назустріч іншим у цій комунікації. Виходить, що діяти публічно не можна на самоті: чи може бути спільність для одного індивіда, тут потрібно, принаймні, двоє, що залишили свої приватні «місця». Тоді публічність як спільність світу для учасників комунікації знову висуває перед нами вимогу колективності, кількості. Публічність постає як характеристика певної колективності, колективної комунікації чи дії, а індивід як такий, що або є частиною цієї колективності, або ж отримує місце тільки у

приватності. Відтак встановлюється майже пряма відповідність між колективним та публічним, індивідуальним та приватним.

До цих міркувань можна висловити кілька зауважень. Перше, сам текст Х. Арендт не є таким прямолінійним: вона не висловлює прямо наведені метафори. Друге, може постати запитання, чи справді означений кількісно орієнтований підхід до розуміння публічності та приватності не може нас влаштовувати.

Дійсно, Х. Арендт не експлікує власний підхід як кількісний чи просторовий. Наприклад, спільність як вимога до публічного простору з'являється в роздумах Х. Арендт тому, що інтенція цих роздумів – показати модель самоорганізації спільноти. Ідеалом публічного Х. Арендт вважає афінську агору, оскільки вона уособлює утопію прямого демократичного управління суспільством. Ідея політики як засобу врегулювання спірних питань людського співжиття на противагу владі сили ґрунтується на здатності індивідів перебувати у такому публічному просторі. Намагаючись надати нового життя цій ідеї, Х. Арендт описує публічне як місце, де стає можливою реалізація колективних інтересів шляхом спільних обговорень існуючих проблем. Ю. Хабермас під публічною сферою також розуміє комунікативний простір обговорення суспільних проблем. Відкритість та спостережуваність публічності вочевидь пов'язуються із ідеалом такого прозорого політичного устрою, який давав би «всім» можливість і спостерігати, і брати участь в управлінні суспільними справами. Публічне повинне бути передусім досяжним для будь-кого, інакше політика стає справою елітарною.

Сучасність не відповідає уявленню Х. Арендт про належний стан публічності. Р. Файн коментує її погляди так: «Будучи далекою від досягнення рівноваги між спільним світом людей, «які говорять і діють разом», і приватним світом «особистості» (...) сучасна епоха характеризується втратою як індивідуальності, так і участі внаслідок занепаду і особистого, і суспільного життя» [11, 51]. Х. Арендт намагається запропонувати модель чи хоча б регулятивну ідею егалітарної політичної взаємодії, специфічно людської діяльності, яка б виключала із себе все, їй не властиве, тобто приватних інтересів, потреб забезпечення життєдіяльності, що випливають із біологічної природи людини. Саме це підкреслює Х. Арендт, коли пише: «Згідно з грецькою думкою людську здатність до політичної організації треба не тільки відокремлювати від природного співжиття, в осередді якого стоять домогосподарство і сім'я, але навіть підкреслено протиставляти йому» [2, 34]. Публічне – окрема сфера життя індивіда, інакше приватні мотиви проникали б туди, де повинні домінувати тільки

колективні, спільні інтереси. А ми вже відзначали, що спільність – одна з двох визначальних рис публічності як такої. Тому Х. Арендт протиставляла публічне приватному так різко. Як вказує Ш. Досса, «Арендт не має симпатії до приватності, оскільки це почуття незмінно і не перебираючи ставиться до всього як до об'єкту вимогливого особистого інтересу» [15, 60]. Приватна сфера – це, так би мовити, необхідне зло, оскільки індивід не може повністю уникнути обов'язку підтримувати власне біологічне існування, а це краще робити на самоті. Але цей обов'язок можна ізолювати, щоб за його межами жити суспільним життям.

Х. Арендт не виокремлює господарську, економічну діяльність як різновид колективної діяльності поряд із політикою, залишаючи її в межах приватності. Сучасне суспільство філософ вважає таким, що не втілює більше ідеалів публічності саме тому, що економічна діяльність виходить у ньому на перший план. Саме такий тип спільності вона називає соціальністю. «Різке розведення «політичного» і «соціального» є наріжним каменем концепції Арендт» [6, 85]. Це розрізнення двох типів об'єднань: перше має на меті якнайкращий, розумний устрій спільного життя, заснований на владі переконання. Друге – вимушене сусідство, об'єднання біологічних істот заради задоволення біологічних потреб, де панує влада сили. Політичне, публічне повинне вийти на перший план. Все, що є для людини тільки необхідним для життя, а не потрібним для співжиття, вона вважає соціальним повинне залишатись за лаштунками приватності.

Отже, насправді приватність та публічність є допоміжними поняттями для Х. Арендт: її розвідки спрямовані на оновлення ідеї політики, навіть точніше – на встановлення різниці між владою сили та політичною владою як владою переконання. Адже в суспільстві, де перша заміщує другу, не існує ні демократія, ні політика як така. Таким контекстом визначається використання досліджуваних нами понять, і хоча Х. Арендт приділяє їм значну увагу, її соціально-філософська, соціально-політична теорія побудована навколо поняття влади, а не публічності. Адже публічність має для неї значення тільки як простір, де політичні проблеми вирішуються специфічно політичним інструментом – за допомогою влади слова, а не дії, примусу, насилля. «Арендт відступає і намагається розплутати клубок непорозуміння, що міг би запропонувати насильство в якості життєздатної моделі для влади», – пояснює П. Рікер [8]. Відповідно, публічність тлумачиться як простір, середовище, у якому можливе здійснення політичної влади.

Концепція Х. Арендт набула популярності у науковій спільноті: кількість звернень до неї у різноманітних контекстах постійно зростає, і такі згадування складають разом картину сучасного рецепції ідеї публічності. Наближення значення поняття «публічне» до сфери обговорення колективних інтересів у відкритому просторі призводить до розуміння його як 1) результату діяльності «великої» кількості людей; 2) сфери, що відрізняється вільним доступом для багатьох, якщо не всіх (на відміну від однаково закритих державної та приватної сфер), та явним комунікативним характером; 3) сфери, куди люди «виходять» із власних приватних територій (власного внутрішнього світу, сім'ї, оселі); 4) сфери, в середині якої утримуються тільки «суспільно значущі» дії індивідів. Так, можна навести одне із поширених тлумачень публічного: «по-перше, це усе те, що постає видимим для усіх, відкритим і всезагальним; по-друге, це те, що протиставляється приватній власності» [13]. Саме наслідки рецепції ідей Х. Арендт у поєднанні із використанням понять по аналогії із значеннями буденної мови, простого здорового глузду, призводять до значної деформації філософської концепції, в цьому випадку – концепції розмежування публічного і приватного як двох принципово різних модуси життя людини у суспільстві.

Отже, через ці процеси засвоєння та подальшої інтерпретації публічне починає розумітись відповідно до двох головних метафор у його описі: простору та кількості. Кількісний підхід до розуміння публічного неявно передбачає, що передусім колективна дія або дія, спостережувана колективно, є публічною. Так, висловлення загальноприйнятої думки є твердження: «В приватній сфері людина виступає як індивідуальний актор, що керується особистим інтересом. В публічному просторі діють актори, що представляють групові та суспільні інтереси в цілому» [4, 122]. Тобто мається на увазі, що індивід у приватних діях переслідує егоїстичні мотиви, займається лише власним добробутом. А от в публічній сфері він відмовляється від власних мотивів на користь «загальних» і стає частиною певної колективності. Однак егоїзм може бути притаманним не тільки окремому індивіду, а й цілим колективностям. Саме так і відбувається, коли соціальна група діє у суспільному просторі з метою захисту власних інтересів, сутність яких полягає у вираженні подібних між собою егоїстичних бажань членів цієї групи. Слід розрізняти суспільні інтереси та колективні: останні встановлюють спільність між діями та потребами членів певної колективності тільки в силу подібності у їх соціальному становищі – тієї, що і робить скупчення індивідів соціальною групою.

Отже, кількісне уявлення про публічність та приватність нечітке і передбачає, що публічною є дія радше людей, ніж однієї особи. В чому тут ризик? Таке уявлення призводить до виключення із публічного практичного всього повсякденного життя пересічного індивіда, адже у ньому існують лише індивідуальні дії, відкриті для спостереження невеликої кількості людей. І водночас це уявлення уможливило ототожнення публічної дії із діями груп людей не залежно від змісту цих дій, якщо їх виставляють на загальний огляд. Так, просторове розуміння публічного передбачає дію індивіда з місця, яке є відкритим для спостереження, тому зближує це поняття із громадською, політичною сферами. Здавалось би, в цьому обоженні немає нічого поганого. Але воно тільки закріплює злиття понять приватного та прихованого, хоча зовсім необов'язково, що дія окремого індивіда може бути лише його приватною справою. Через вплив кількісного та просторового розуміння концепція публічності як «другого життя» індивіда, в якому він поводить інакше, ніж у приватному житті, нівелюється до характеристик місця дії та кількості залучених осіб.

Це тлумачення опозиції приватного і публічного є досить поширеними та усталеними, а коли з певних причин один із цих пунктів піддається критиці, то загальний напрям інтерпретації цієї проблеми фактично не змінюється. Так, коли Дж. Дьюї піддає критиці такі уявлення щодо пункту 1, він підкреслює, що публічний характер взаємодія отримує через її здатність впливати на долі багатьох людей: «якщо виявляється, що наслідки розмови виходять за межі безпосереднього спілкування і зачіпають інтереси багатьох інших людей, дія набуває публічного характеру» [3, 14]. Таким чином, він уникає ототожнення приватного та індивідуального та визнає, що індивідуальна дія може мати публічний характер. Щоправда, публічність тлумачиться у дусі розуміння соціальності як того, що притаманне саме скупченню людей, адже так чи інакше вводиться кількісний показник. У цьому випадку – це не кількість взаємодіючих індивідів, а кількість тих, чиє життя змінилось через цю взаємодію. Тобто публічне в будь-якому випадку повинно залучати багатьох людей. Власне, заперечувати цю рису немає потреби, однак сприйняття її як однозначної та достатньої призводить до просторового та кількісного розуміння публічного.

Нетривіальне розуміння приватного і публічного зустрічаємо в праці Р. Сеннета. Його підхід ґрунтується на не кількісному розумінні публічності, він вказує саме на індивідуалізм, зосередженість індивіда на собі, а не на власне ситуації чи інших її учасника. Р. Сеннет зауважує, що сучасна людина не розуміє в

принципі, що таке спільність, оскільки уявляє її як взаємне розкриття індивідуальностей. Насправді таке розкриття – саме те, що ми спостерігаємо через появу нових засобів комунікації: тобто ведення «публічного» життя в мережі Інтернет не створює публічності, а лише виносить приватне життя на загальний огляд. Інтернет розширює комунікативні можливості індивідів, і якщо б сама по собі масова комунікація створювала публічний простір, то саме в наш час відбулось би процвітання публічності. Однак дослідники визнають, що «в суспільний простір проєктуються приватні проблеми» [12, 186]. Ці різні сфери життя індивіда починають змішуватись таким чином, що руйнують одна одну: «анонімність участі дискваліфікує видиму демократичність публічної сфери, а відкритий характер мережевого щоденника нейтралізує кордони, що окреслюють сферу приватну» [10, 18]. Такі оцінки підтверджують: публічність не досягається лише виходом індивіда на певне відкрите місце чи то у реальному просторі, чи у віртуальному, адже зазвичай зміст цього виходу полягає у самопрезентації автора, що не має суспільно значущого характеру.

Р. Сеннет підкреслює, що важливою є сама сутність комунікації, а точніше – ставлення індивідів до неї. Головне, що спричинило «падіння публічної людини», – зосередженість індивіда на самому собі. Він зазначає: «Одержимість особистісним фактором за рахунок більш безособових соціальних стосунків подібна до фільтра, який знебарвлює наше раціональне розуміння суспільства» [9, 10-11]. Отже, йдеться про існування особистісних і безособистісних відносин, які відповідають приватному і публічному. Не кількість залучених осіб і не відкритість для спостереження є ознаками публічності. Сутність приватності не у прихованості, не в самотності індивіда в його діяльності, а в тому, що «люди дуже особисто ставляться до суспільних справ, розпоряджатися якими належним чином можна лише як з безособистісними» [9, 12]. Тут спостерігаємо насправді відмінний від кількісного та просторового підходів спосіб тлумачення публічного. Публічність тлумачиться як ставлення індивіда до ситуації, в якій він знаходиться, ставлення раціональне та безособистісне, яке передбачає, що взаємини між незнайомцями без розкриття їх особистостей можливі й навіть необхідні. Хоча підхід Р. Сеннета насправді не ґрунтується на розповсюджених уявленнях про публічне і приватне як аналогів одиничного і колективного, рецепція його ідей теж зазвичай відбувається шляхом ототожнення цих опозицій. Часто можна зустріти такий опис позиції Р. Сеннета: «Публічне експлікується як щось відкрите для загалу оцінкових

суджень, а референтом приватного стає стиснутий персональний простір у межах сім'ї та друзів» [7, 448]. Такий випадок є показовим, адже знову і знову ми спостерігаємо, що поняття публічного інтерпретується за інерцією буденного слововжитку, тоді як у цьому понятті закладений величезний потенціал для опису стратегій поведінки індивіда у різних соціальних ситуаціях.

Отже, інтерпретація публічного як спільного «місця» діяльності певної кількості людей на протигагу приватному як особистому, одиничному, тому, що робить індивід на самоті чи у відокремленій від суспільного життя сім'ї, не є такою очевидною та безальтернативною, як це може здаватись. Ця інтерпретація має далекосяжні наслідки для вказаних понять. З одного боку, кількісні та просторові метафори в інтерпретації публічного та приватного роблять ці поняття очевидними, зрозумілими для всіх, а з іншого – затьмарюють їх розуміння настільки, що публічність розуміється як відома всім (тобто висвітлена в мас-медіа) діяльність тих чи інших «публічних» особистостей та спільнот. Небезпека такого розуміння криється у втраті специфічності публічності порівняно з прозорістю, доступністю інформації, а також у тавтологічності визначення суб'єктів публічного: останні визнаються такими лише на основі їх присутності у просторі відомого та видимого для всіх.

Відповідне відбувається і з поняттям приватного. У той час, як це поняття повинне стосуватись сутності поведінки індивіда, його повсякчас використовують на позначення сектору, що його індивід відгороджує навколо себе: «Сутнісною властивістю феномена приватності є закритість від сторонніх, яку остання здатна забезпечувати за наявності певних кордонів, що захищають від втручання» [1, 59]. Йдеться буквально про «особистий простір», приватну власність тощо. У результаті подібного розуміння приватне оцінюється як негативне явище закриття індивіда від світу, а саме від світу показної діяльності громадських груп та політичних партій. Все це укріплює в нас враження, що, по-перше, діяльність індивіда не має цінності, тому що його дії не можуть бути масштабними та всім відомими; по-друге, неважливим є зміст чи мотиви діяльності.

Введення у сучасну соціальну філософію поняття публічного за концепцією Х. Арендт мало велике значення для старту новітньої рефлексії над сутністю політики як такої, соціального життя індивіда та різних його модусів. Невипадково вона підкреслювала, що між приватним і публічним повинна лежати прірва. Але коли публічність інтерпретується за допомогою кількісної та просторової метафор, то це починають розуміти як поле діяльності «публічних» людей, до якої

пересічний індивід у буденному житті долучитись не може. Він може тільки спостерігати і за цією можливістю (відкритістю інформації) впізнавати публічність. Проте такий погляд є так само поширеним, як і надто спрощеним аж до повної втрати специфічності концепту публічності.

Публічність і приватність повинні розмежовуватись не за зовнішніми критеріями, а за характеристиками на зразок участі індивіда в ситуації. Легко погодитись із тим, що справжня публічність полягає у відмові індивіда від приватних інтересів, побудові не особистісних зв'язків з іншими та діяльності на основі саме таких стосунків. Чому ж ці критерії не вивести на перший план у концептуалізації відмінності між приватним та публічним? Тому подальші дослідження специфіки публічності та приватності як феноменів соціальної реальності можуть ґрунтуватись на свідомій відмові від використання кількісної та просторової метафор.

Приватність у соціальній поведінці означає орієнтацію індивіда на особисті взаємини на шкоду виконанню соціальних ролей, орієнтацію на особистісні оцінки ситуацій та інших людей всупереч вимогам до об'єктивного, професійного ставлення тощо. Приватність як тип соціальної поведінки можна визначити і у «публічних» діячів, і у соціальних груп. Публічність не досягається жодним кількісним показником, вона полягає у специфічному соціально свідомому ставленні до ситуації. Саме тому кількісні метафори в тлумаченні публічного суттєво змішують проблематику досліджень, затьмарюючи завдання сучасної соціальної філософії із переосмислення самої сутності соціальності в умовах її кризи.

ЛІТЕРАТУРА

1. *Анрієвська Ю. Д.* Поняття кордонів феномена приватності // Грані. – 2014. – № 8 (112). – С. 58-62.
2. *Арендт Х.* Vita activa, или О деятельной жизни / [пер. с нем. и англ. В. Библихина; под ред. Д. Носова]. – СПб. : Алетейя, 2000 г. – 437 с.
3. *Дьюи Д.* Общество и его проблемы / [пер. с англ. И. Мюрберг, А. Толстова, Е. Косиловой]. – М.: Идея-Пресс, 2002. – 160 с.
4. *Заболотная Г. М.* Проблемы публичной сферы в современной политической теории // Вестник Тюменского государственного университета. – 2004. – № 4. – С. 121-127.
5. *Зейдель М. І.* Публічне та приватне на пострадянському просторі: проблема демаркації // Грані. – 2014. – № 2 (106). – С. 79-82.

6. *Косич И. В.* Ханна Арендт. Философия и политика / И.В. Косич, Ю.Б. Мишкинене // Вестник Московского университета. – Сер. 7. Философия. – 1991. – № 6. – С. 79-92.
7. *Олінкевич В.* Публічне versus приватне в контексті філософії Річарда Сеннета // Вісник Львівської національної академії мистецтв. – 2013. – Вип. 24. – С. 437-449.
8. *Рікер П.* Ханна Арендт: Влада і насильство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://duh-i-litera.com/hanna-arendt-vlada-i-nasylstvo/>
9. *Сеннет Р.* Падение публичного человека / Пер. с англ. : О. Исаева, Е. Рудницкая, Вл. Софронов, К. Чухрукидзе. – М.: «Логос», 2002. – 424 с.
10. *Скобелева В. В.* Взаимоотношения публичной и частной сфер социального пространства в дискурсе гражданской журналистики // Вестник Удмуртского университета. – Сер.: Философия. Психология. Педагогика. – 2011. – Вып. 1. – С. 15-18.
11. *Файн Р.* Фетишизм политики: критический анализ работ Ханны Арендт // Рубеж. – Сыктывкар, 1999. – № 13/14. – С. 36-64.
12. *Черепанова Т. В.* На границе частного и публичного: социальная рефлексия в медийном пространстве // Научный ежегодник Института философии и права Уральского отделения Российской академии наук. – 2012. – Вып. 12. – С. 178-187.
13. *Шевчук Д. М.* Публічне і приватне в горизонті соціального буття людини [Електронний ресурс] // Вісник Національного авіаційного університету. Сер. : Філософія. Культурологія. – 2011. – № 2. – С. 76-80. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vnau_f_2011_2_19.pdf.
14. *Arendt H.* The Human Condition. – University of Chicago Press, 1998. – 370 p.
15. *Dossa S.* The public realm and the public self. – Wilfrid Laurier University Press, 1989. – 168 p.
16. *Habermas J.* The Structural Transformation of the Public Sphere. An Inquiry into a Category of Bourgeois Society. – MIT Press, 1991. – 301 p.
17. *Public and private in private in thought and practice: perspectives on a grand dichotomy / ed. by J. Weintraub and K. Kumar.* – University of Chicago Press, 1997. – 399 p.

Волковинская В. Интерпретация понятий «публичность» и «приватность» Х. Арендт: вне пространственных и количественных характеристик.

В статье рассматриваются тенденции рецепции идей Х. Арендт и интерпретация понятий «публичное» и «приватное». Указывается, что заметное влияние в этом процессе имеет количественная и пространственная метафоры. Публичность понимается как сочетание коллективности и открытости действия. Кроме того, коллективность понимают как количество привлеченных индивидов. При таком подходе

значення публичності сужається к діяльності «публичных» лиц и групп освещенной, освещенной в мас-медиа.

Ключевые слова: публичное, приватное, публичное пространство, коллективное действие, публичное действие.

Volkovynska V. The interpretation of the concepts of «publicity» and «privacy» by Hannah Arendt: beyond spatial and quantitative characteristics.

The article examines trends in the reception of H. Arendt's ideas and the interpretation of the concepts «public» and «private». It is claimed that a strong influence in this process is carried out by quantitative and spatial metaphors. Publicity is understood as a combination of collective action and openness. In addition, the collectivity is understood as the number of people involved. This approach narrows the meaning of publicity to the display of media shown «public» persons and groups.

Keywords: public, private, public space, collective action, public action.

Задумайло О.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ІНФОРМАЦІЮ: ВІД ДЕРЖАВОЦЕНТРИЗМУ ДО ГРОМАДЯНОЦЕНТРИЗМУ

У статті досліджується становлення права людини на інформацію на різних історичних етапах. Також аналізуються політико-правові концепції філософських поглядів про взаємодію громадянського суспільства і держави, трансформацію управлінської моделі від державоцентризму до громадяноцентризму та її інформаційної складової.

Ключові слова: інформація, право на інформацію, свобода індивіда, громадянське суспільство, держава.

Сучасні тенденції процесу глобалізації призводять до необхідності ґрунтовного аналізу відносин між суспільством і державою, між державою та індивідом. Інформаційне середовище та використання інформаційних технологій трансформують традиційні управлінські моделі. Розвиток інформаційних систем та технологій значно збільшують можливості інформаційного впливу на всі аспекти суспільного життя. Таким чином, створюються нові форми взаємодії в соціумі, які в перспективі можуть або гарантувати свободу і незалежність громадянського суспільства й індивіда, або призвести до жорсткої централізації і абсолютної підконтрольності людини бюрократичним структурам.